

Regelverk Ortodonti

För barn och unga vuxna 0–19 år
Region Skåne

Gällande fr.o.m. 2024-08-01, reviderat angående
ålderssänkningen från 23 år till 19 år

Innehållsförteckning

1 Allmänt om ortodonti i Region Skåne	4
2 Urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling	5
2.1 Allmäntandvården.....	5
2.2 Specialisttandvården	5
2.3 Urvalsvisning på tandvårdsenhet	6
2.3.1 Villkor för urvalsvisning på tandvårdsenhet.....	6
2.3.2 Dispens från urvalsvisning för avtalad specialist inom ortodonti.	7
2.3.3 Tandvårdsfönster vid urvalsvisning.....	7
2.4 Urval via remiss	8
2.4.1 Remisskategorier	8
2.4.2 Villkor vid urvalsremiss	8
2.4.3 Dispens från mottagande av urvalsremiss	9
2.4.4 Tandvårdsfönster vid urvalsremiss	9
2.5 Information till patienter vid urval	9
2.6 Urval till och med 19 års ålder.....	9
2.7 Urval på tandvårdsenhet som inte har avtal med Region Skåne.....	9
2.8 Undantag för urval	10
2.9 Preprotetisk ortodonti	10
2.10 Second opinion	10
2.10.1 Allmäntandvården vid second opinion	10
2.10.2 Specialisttandvården vid second opinion.....	11
3 Betalningsgaranti	12
3.1 Vårdval av avtalad specialistenhet inom ortodonti.....	12
3.2 Villkor för betalningsgarantin.....	12
3.2.1 Förtur	12
4 Tandregleringsbehandling	13
4.1 Tandregleringsbehandling inom allmäntandvården	13
4.1.1 Interceptiv ortodonti	13
4.1.2 Tandregleringsbehandling med ortodontisk apparatur	13
4.1.3 Ekonomisk ersättning vid omlistning	14
4.2 Tandregleringsbehandling inom specialisttandvården.....	14
4.2.1 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder	14
4.2.2 Ändring av vårdvalet	15
4.2.3 Avbruten tandregleringsbehandling.....	15
4.2.4 Retentionsbehandling och uppföljning	16
4.2.5 Dubbelbehandling.....	16

4.2.6 Recidiv	16
4.2.7 Patienter inflyttade till Skåne från annan Region	16
4.2.8 Patienter utflyttade från Skåne till annan region	17
4.2.9 Asylsökande och papperslösa under 18 år	18
4.2.10 Egenfinansierad tandregleringsbehandling	18
5 Studiemodeller och kliniska foton	19
6 Ersättning	20
7 Skåneindex	21

1 Allmänt om ortodonti i Region Skåne

Regelverket för ortodonti är ett styrande dokument avseende allmän och specialiserad ortodonti för barn och unga vuxna 0–19 år och är ett komplement till förfrågningsunderlagen för allmän och specialiserad tandvård för barn och unga vuxna 0–19 år.

Det fria vårdvalet – LOV, lagen om valfrihet, ger kommuner och regioner möjlighet att genom avtal reglera förutsättningarna för viss vård i ett valfrihetssystem. Med valfrihetssystem avses ett förfarande där varje medborgare har rätt att välja den leverantör som ska utföra vården och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med.

Region Skåne har det yttersta ansvaret för barn och unga vuxna 0–19 år som är folkbokförda i Skåne, asylsökande och papperslösa. Den kostnadsfria tandvården för barn och unga vuxna gäller till och med det 19:e levnadsåret enligt tandvårdslagen (1985:125).

Barn och unga vuxna som har behov av tandregleringsbehandling har rätt till en bedömning och urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling som utförs av en avtalad specialist inom ortodonti. Enligt tidigare politiska beslut ska urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling vara högst 35 procent per år av Region Skånes barn och unga vuxna.

Tandregleringens mål är *”att från odontologisk synpunkt uppnå ett funktionellt och utseendemässigt godtagbart resultat genom den mest vårdekonomiska tandregleringsbehandlingen”*.

2 Urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling

2.1 Allmäntandvården

Den tandvårdsenhet där patienten är listad har till ansvar att avgöra om och när en bettavvikelse ska bedömas av avtalad specialist inom ortodonti och om ett urval ska utföras för kostnadsfri tandregleringsbehandling. Det är inte samtliga listade barn och unga vuxna som det ska göras ett urval på, utan enbart de patienter med ett behandlingsbehov som inryms inom skåneindex, (se avsnitt 7, skåneindex). Innan urvalet ska hänsyn tas till patientens behandlingsmognad, Kooperation och munhygien. En patient ska nekas kostnadsfri tandregleringsbehandling om dessa kriterier är bristfälliga trots att kriterierna enligt skåneindex uppfylls. Vårdnadshavare eller myndig patient ska innan urvalet vara informerade och införstådda i vad en tandregleringsbehandling innebär.

Urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling ska ske vid en individuellt anpassad tidpunkt för bettutvecklingen, företrädesvis mellan 8–16 år. Patienten ska även vara redo att kunna starta sin tandregleringsbehandling omgående vid urvalet. Vid ett försenat eller uteblivet urval riskerar patienten att inte erhålla den kostnadsfria tandregleringsbehandlingen som de kan ha rätt till. Den kostnadsfria tandvården för barn och unga vuxna gäller till och med det 19:e levnadsåret enligt tandvårdslagen (1985:125). Därefter övergår patienten till det statliga tandvårdsstödet alternativt det regionala tandvårdsstödet.

Urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling kan ske på två sätt

- Urvalsvisning på den tandvårdsenhet där patienten är listad
- Urvalsremiss i Tandvårdsfönster.

2.2 Specialisttandvården

Urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling ska utföras av avtalade specialister inom ortodonti enligt gällande förfrågningsunderlag. Urvalet bedöms utifrån skåneindex, (se avsnitt 7, skåneindex), samt patientens behandlingsmognad, Kooperation och munhygien. En patient ska nekas kostnadsfri tandregleringsbehandling om dessa kriterier är bristfälliga trots att kriterierna enligt skåneindex uppfylls. Patienten ska även vara redo att kunna starta sin tandregleringsbehandling omgående när en betalningsgaranti utfärdas.

Den avtalade specialisten inom ortodonti avgör vid urvalet om patienten ska behandlas inom allmäntandvården eller specialisttandvården.

Vid tandregleringsbehandling inom allmäntandvården ska den avtalade specialisten inom ortodonti, som har utfört urvalet, ge allmäntandläkaren instruktioner, samt stödja och följa upp tandregleringsbehandlingen.

För specialisttandvård inom ortodonti utfärdas en betalningsgaranti. Den berättigar till en kostnadsfri specialistutredning och eventuellt efterföljande tandregleringsbehandling. Om det vid

specialistutredningen framkommer förhinder för en tandregleringsbehandling ska betalningsgarantin avslutas och ingen kostnadsfri tandregleringsbehandling ska utföras.

Samtliga patienter som blivit inbokade på en urvalsvisning eller fått en urvalsremiss ska efter utfört urval få ett beslut inrapporterat i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar. Underlåtenhet hos avtalad specialist inom ortodonti kan leda till vitesföreläggande enligt gällande Förfrågningsunderlag. Särskild överenskommelse kan ske vid till exempel dödsfall, längre tids sjukdom eller funktionsnedsättning.

2.3 Urvalsvisning på tandvårdsenhet

Avtalade specialister inom ortodonti har obligatoriskt åtagande att utföra urvalsvisningar enligt gällande förfrågningsunderlag. Urvalsvisningarna ska utföras på den tandvårdsenhet där patienten är listad. Det obligatoriska åtagande sträcker sig maximalt på en åttio (80) km radie från den enhet där ortodontisten tjänstgör till den tandvårdsenheten där patienten är listad för att undvika och minimera transporter.

Både allmäntandvården och specialisttandvården inom ortodonti kan kontakta varandra för att inleda ett samarbete för urvalsvisningar på tandvårdsenhet. Ett samarbete kan enbart ske med en (1) avtalad specialist inom ortodonti och har en varaktighet på minst ett år. Fördelaktigt är att utföra urvalsvisningar jämnt fördelat under året

2.3.1 Villkor för urvalsvisning på tandvårdsenhet

2.3.1.1 Allmäntandvård

1. Inled samarbete med en (1) avtalad specialist inom ortodonti för urvalsvisningar.
2. Ta fram en tidplan/datum för aktuella urvalsvisningar under det kommande året tillsammans med avtalad specialist inom ortodontist.
3. Boka in patienter i Tandvårdsfönster för urvalsvisning senast sju (7) dagar innan visningen eller enligt överenskommelse med ortodontist. Riktvärde är tio (10) minuter per patient.
4. Om antalet patienter som ska visas understiger fem (5), ta kontakt med ortodontist för överenskommelse alternativt urvalsvisning på annan tandvårdsenhet.
5. Fallen ska förberedas innan urvalsvisningen med diagnos enligt skåneindex och adekvata underlag exempelvis röntgen och daganteckningar angående bettutvecklingen.
6. Behandlande tandläkare ska planera och vara närvarande vid urvalsvisningen. Undantag vid sjukdom eller överenskommelse med ortodontist.
7. Under urvalsvisningen ska behandlande tandläkare journalföra namn på ansvarig ortodontist, diagnos enligt skåneindex och planerad behandling.

Allmäntandvården kan när behov föreligger avboka och omboka patienter i Tandvårdsfönster innan en urvalsvisning har skett. Om Region Skånes support kontaktas för ombokning av patienter i Tandvårdsfönster, innan en urvalsvisning har skett, kommer den enhet inom allmäntandvården som gjort beställningen faktureras för Region Skånes arbetskostnad.

2.3.1.2 Specialisttandvård

1. Inled samarbete med tandvårdsenhet där patienten är listad.
2. Ta fram en tidplan/datum för aktuella urvalsvisningar under det kommande året tillsammans med samarbetande tandvårdsenheter.
3. Gör de överenskomna tiderna tillgängliga för bokning i Tandvårdsfönster.
4. Under urvalsvisningen informera vårdnadshavare eller myndig patient om beslutet (se avsnitt 2.6 Information till patienter vid urval).
5. Samtliga patienter som blivit inbokade på en urvalsvisning eller fått en urvalsremiss ska efter utfört urval få ett beslut inrapporterat i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar. Underlåtenhet hos avtalad specialist inom ortodonti kan leda till vitesföreläggande enligt gällande Förfrågningsunderlag. Särskild överenskommelse kan ske vid till exempel dödsfall, längre tids sjukdom eller funktionsnedsättning.

Besluten som ska rapporteras i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar är:

- Allmän ortodonti - åtgärdskod för allmänortodonti ska registreras.
- Specialiserad ortodonti – normalkö eller förtur ska anges
- Ny visning – Antal månader till nästa urvalsvisning ska registreras
- Ingen visning – orsak till att patienten inte visades vid urvalstillfället kan anges tex uteblivande eller sjukdom
- Ingen behandling – Kan tex vara att patienten inte inryms i skåneindex eller bristande munhygien

2.3.2 Dispens från urvalsvisning för avtalad specialist inom ortodonti.

En avtalad specialist inom ortodonti kan ansöka om dispens för urvalsvisning på tandvårdsenhet. Ansökan ska skriftligen inkomma till Region Skåne via post eller mejl. Dispensen gäller som längst till kalenderårets slut och ansvaret för de redan överenskomna/planerade urvalsvisningar vid tandvårdsenheter kvarstår.

Kriterier för att ansöka om dispens från urvalsvisningar är följande:

- Tjänstgöringsgrad på över eller lika med 50 % och uppnått 600 urval vid urvalsvisningar på tandvårdsenheter under kalenderåret.
- Tjänstgöringsgrad på mindre än 50 % och uppnått 300 urval vid urvalsvisningar på tandvårdsenheter under kalenderåret.
- Tjänstgöringsgrad på mindre än 30 %.

2.3.3 Tandvårdsfönster vid urvalsvisning

Urvalsvisningar på tandvårdsenhet ska hanteras och faktureras i Tandvårdsfönster. Tillvägagångsätt hittas i manualerna:

Allmäntandvård:

[Manual Tandvårdsfönster: Urvalsvisning på tandvårdsenhet för allmän tandvård för barn och unga 2024-03-01 \(skane.se\)](#)

Specialisttandvård:

Specialiserad BoU, Urval till tandregleringsbehandling (visning) (skane.se)

2.4 Urval via remiss

2.4.1 Remisskategorier

Det finns tre (3) olika remisskategorier i Tandvårdsfönster

- Behandling
- Konsultation
- Urval

Behandling:

Remisskategorin används när det gäller utförande av planerad eller akut vård. Kan vara trasig eller förlorad retentionsapparat, lossnade brackets eller patienter som inte inryms i den kostnadsfria tandregleringen för barn och unga vuxna.

Konsultation:

Konsultationsremiss avser expertrådgivning och kan vara frågeställningar kring extraktioner på grund av ortodontisk indikation, lägesbestämning, avtagbar apparatur samt multidisciplinära frågeställningar.

Urval:

Urvalsremiss kan utfärdas av den tandvårdsenhet där patienten är listad och används när ett urval behöver utföras inför en eventuell kostnadsfri tandregleringsbehandling (se avsnitt 2, Urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling). Urvalet kan leda till en betalningsgaranti.

2.4.2 Villkor vid urvalsremiss

Via det fria vårdvalet -LOV har vårdnadshavare eller myndig patient rätt att välja avtalad specialistenhet inom ortodonti för urvalsremiss. Lista på avtalade specialistenheter inom ortodonti finns publicerat på Vårdgivare Skåne och 1177, Välj tandvårdsenhet för barn och unga vuxna i Skåne - 1177.

Urvalsremissen ska innehålla följande:

- Klinisk frågeställning
- Preliminär diagnos enligt skåneindex, eller PreProt för specialister inom protetik
- Journalanteckningar
- Kliniska extraorala foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton).
- Studiemodell i form intraorala foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton).
- Röntgenbilder

Avtalad specialist inom ortodonti kan begära in adekvat underlag för att kunna utföra bedömningen samt begära in komplettering om kvalitén på extraorala och intraorala foton är bristfällig.

Avtalad specialist inom ortodonti som mottar urvalsremissen kan göra urvalet på två sätt, urval efter remissens innehåll alternativt ge patienten en kallelse till specialistenheten för urval.

2.4.3 Dispens från mottagande av urvalsremiss

Dispens för mottagande av urvalsremiss finns inte.

2.4.4 Tandvårdsfönster vid urvalsremiss

Urvalsremisser samt behandling och konsultationsremisser ska hanteras i Tandvårdsfönster.

Tillvägagångssätt hittas i lathundar:

[Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

2.5 Information till patienter vid urval

Avtalad specialist inom ortodonti ansvarar för att vårdnadshavare eller myndig patient får information om urvalet och vad det tagna beslutet innebär. Informationen ska ges muntligt och skriftligt.

Informationsbroschyrer finns framtaget av Region Skåne [Tandvård - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#).

Skriftligt material som delas ut vid urvalet får inte förses med information eller logotyper som kan kopplas till en leverantör eller tandvårdsenhet.

I samband med eller i anslutning till att en betalningsgaranti beviljas får ingen marknadsföring ske som kan påverka vårdnadshavare eller myndig patient i valet av specialisttandvårdsenhet inom ortodonti för fortsatt behandling.

2.6 Urval till och med 19 års ålder

Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling får ske till och med det år patienten fyller 19. Urvalet bör genomföras i så god tid att tandregleringsbehandlingen kan slutföras senast det år patienten fyller 19 år. Patienter för vilka behandling inte kan påbörjas eller slutföras före det 19:e levnadsåret ska vid urvalstillfället informeras om eventuella egenkostnader, innan en betalningsgaranti utfärdas. Patienten ska även informeras om övergången till det statliga tandvårdsstödet och, i förekommande fall, till Region Skånes tandvårdsstöd för vuxna med särskilda behov.

2.7 Urval på tandvårdsenhet som inte har avtal med Region Skåne

Barn och unga vuxna som får vård på en tandvårdsenhet som inte har avtal inom den allmänna tandvården för barn och unga vuxna har rätt till kostnadsfri specialisttandvård och kostnadsfri tandregleringsbehandling.

Urvalet hanteras utanför Tandvårdsfönster. Den avtalade specialisten inom ortodonti rapporterar in urvalet till Region Skåne, som sedan utfärdar en betalningsgaranti.

2.8 Undantag för urval

För patienter med diagnosen LKG eller hemifacial mikrosomi kan det ske undantag för urval till kostnadsfri tandregleringsbehandling. Förutsättningarna är att de behandlas av en käkortoped vid käkkirurgiska kliniken på SUS i Malmö/Lund.

Ansvarig käkortoped rapporterar in aktuella patienter till Region Skåne och ingen betalningsgaranti kommer utfärdas. Utförd vård faktureras sedan utanför Tandvårdsfönster till Enheten för uppdragstyrning. Ingen ersättning utgår om patienten inte är inrapporterad.

2.9 Preprotetisk ortodonti

Vid särskilda omständigheter i samband med protetisk behandling, utförd av specialist inom protetik, kan patienter berättigas till ytterligare vård inom ortodonti än den som omfattas av Skåneindex. Avtalad specialist inom ortodonti fattar beslut om preprotetisk ortodonti efter inskickad urvalsremiss från specialist inom protetik i Tandvårdsfönster. Protetiker kan enbart skicka urvalsremiss med kod: PreProt och kan inte boka in tider för urvalsvisning på tandvårdsenhet.

Stor restriktivitet ska råda i dessa fall och ingen specialisttandläkare får på egen hand besluta om behandling inom annan specialitets område.

Innan en preprotetisk tandregleringsbehandling kan startas ska det tillsammans med berörda specialisttandläkarna finnas en gemensam terapi- och behandlingsplan som ska dokumenteras i patientjournalen.

2.10 Second opinion

Vårdnadshavare eller myndig patient har alltid möjlighet att få en ny odontologisk bedömning angående urvalet inför kostnadsfri tandregleringsbehandling. Information ska ges vid urvalstillfället om möjligheten till second opinion.

Begäran om second opinion ska göras av vårdnadshavare eller myndig patient till den tandvårdsenhet där patienten är listad. Begäran ska ha inkommit till Region Skåne senast hundraåttio (180) dagar efter urvalet för att bli föremål för handläggning.

Second opinion sker minst två gånger per halvår och genomförs av avtalade specialister inom ortodonti.

2.10.1 Allmäntandvården vid second opinion

Den tandvårdsenhet där patienten är listad ska säkerställa och skickar in begäran om second opinion till Region Skåne. Begäran utförs i Tandvårdsfönster och tillvägagångsätt hittas i manualen: [Manual Tandvårdfönster: Second opinion för allmän tandvård för barn och unga \(2024-05-01\) \(skane.se\)](#)

Begäran om second opinion ska innehålla följande:

- Urvalsdatum
- Urvalsansvarig

- Röntgenbilder
- Adekvata journalanteckningar
- Kliniska foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Fysiska studiemodeller ska skickas via post till Region Skåne. Studiemodellerna ska märkas med utförandedatum, namn och personnummer

Vid bristande underlag kan Region Skåne begära in komplettering. Om kompletteringen inte tillhandahålls inom begärt datum kommer begäran om second opinion att avslås.

Tandvårdsenheten där patienten är listad har informationsansvaret till vårdnadshavare eller myndig patient i frågor kring second opinion.

Efter second opinion skickas ett skriftligt besked via post från Region Skåne till vårdnadshavare eller myndig patient. Tandvårdsenheten där patienten är listad informeras via Tandvårdsfönster. Ett beslut från second opinion kan inte överklagas och eventuella synpunkter ska hänvisas till Region Skånes patientnämnd.

2.10.2 Specialisttandvården vid second opinion

Det åligger avtalade specialister inom ortodonti att närvara vid de tillfällen som Region Skåne kallar till second opinion enligt förfrågningsunderlaget. Leverantören ansvarar för att kallade ortodontister deltar på mötena och vid uteblivande kan leverantören bli ersättningskyldig per ortodontist med samma belopp som Region Skåne ersätter leverantören vid second opinion (se dokument, Ersättningsberättigade åtgärder 2024). Region Skåne kallar till möte och bestämmer antal ortodontister samt lokal i Skåne.

3 Betalningsgaranti

När en avtalad specialist inom ortodonti rapporterar in urvalet om kostnadsfri tandregelringsbehandling i Tandvårdsfönster genereras med automatik en betalningsgaranti som skickas hem via post till vårdnadshavare eller myndig patient. Betalningsgarantin är en värdehandling och ska användas som garant för en (1) kostnadsfri specialistutredning inom ortodonti vilket i sin tur kan leda till en (1) kostnadsfri tandregleringsbehandling.

3.1 Vårdval av avtalad specialistenhet inom ortodonti

Vårdnadshavare eller myndig patient har via det fria vårdvalet - LOV rätt att välja vart en kostnadsfri specialistutredning och eventuell kostnadsfri tandregleringsbehandling ska utföras. En lista på avtalade specialistenheter inom ortodonti skickas via post till vårdnadshavare eller myndig patient tillsammans med betalningsgarantin. Listan hittas även på vårdgivare Skåne samt 1177.

[Tandvård - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](http://skane.se)

[Välj tandvårdsenhet för barn och unga vuxna i Skåne - 1177](#)

3.2 Villkor för betalningsgarantin

Vid utfärdandet av en betalningsgaranti är giltighetstiden för att göra vårdvalet hundraåttio (180) dagar. Betalningsgarantin ska undertecknas av vårdnadshavare eller myndig patient och skickas därefter via post till den specialistenhet inom ortodonti som valts. Undertecknad betalningsgaranti medger att vald specialistenhet inom ortodonti har rätt att inhämta journalkopior, röntgenbilder och eventuella studiemodeller från den tandvårdsenhet där patienten är listad.

Om vårdnadshavare eller myndig patient inte har gjort något vårdval efter nittio (90) dagar skickas det med automatik ut en påminnelse från Region Skåne. I de fall ett vårdval inte görs inom giltighetstiden, hundraåttio (180) dagar, avregistreras betalningsgarantin. Vid behov av ny giltig betalningsgaranti behöver ett nytt urval göras.

När vald specialistenheten inom ortodonti tagit emot en undertecknad betalningsgaranti ska den omgående rapporteras in i Tandvårdsfönster som mottagen. Även ett brev till vårdnadshavare eller myndig patient ska skickas via post som bekräftar mottagande av betalningsgarantin och eventuell kötid.

3.2.1 Förtur

Vid urvalet för kostnadsfri specialistutredning och tandregleringsbehandling avgör den avtalade specialisten inom ortodonti om en betalningsgaranti ska ge förtur i kön på vald specialistenhet inom ortodonti.

Förtur är en indikation på att patienten bedömts vara i behov av en skyndsam specialistutredning inom ortodonti. Det är alltid det medicinska behandlingsbehovet som ska styra och avgöra om förtur ska ges. Det är alltid den valda specialistenheten inom ortodonti som avgör när en patient ska kallas för specialistutredning i förhållande till kösituationen.

4 Tandregleringsbehandling

4.1 Tandregleringsbehandling inom allmäntandvården

4.1.1 Interceptiv ortodonti

Tidig behandling med interceptiva åtgärder för att avbryta en ogynnsam bettutveckling ska genomföras i allmäntandvården. Interceptiva åtgärder kan exempelvis vara spatelbitning, slipningar, sätta separationsligaturer och extraktioner på ortodontisk indikation. Målsättningen är att antal barn och unga vuxna med behov av tandregleringsbehandling kan minskas eller svårighetsgraden kan bli lägre hos de patienter som senare behöver behandlas med fast tandregleringsapparat.

Terapiplaneringen, genomförandet och uppföljningen av bettutvecklingen görs av allmäntandläkaren. Vid behov kan en konsultationsremiss skickas till en avtalad specialist inom ortodonti.

Tidigt insatta åtgärder inom tandreglering får inte leda till att kvarstående bettavvikelse efter genomförd interceptiv ortodonti omöjliggör en färdigbehandling vid ett senare tillfälle. Därför ska en patient som erhållit interceptiv ortodonti diagnostiseras efter den diagnos som ger högst prioritering i en urvalssituation vid en jämförelse mellan diagnoserna i de olika urvalssituationerna.

4.1.2 Tandregleringsbehandling med ortodontisk apparatur

För att möjliggöra en (1) kostnadsfri tandregleringsbehandling inom den allmänna tandvården för barn och unga vuxna med ortodontisk apparatur behöver det utföras ett urval, (se avsnitt 2, Urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling)

Tandregleringsbehandlingen ska ske i samråd med allmäntandläkaren och en avtalad specialist inom ortodonti som utfört urvalet. Allmäntandläkaren ansvarar för uppföljning av behandlingen och kontroll av bettutvecklingen.

De tandregleringsbehandlingar som kan utföras inom allmäntandvården är:

- Diastemaslutare/luckhållare
- Cross elastic
- Lingualbåge
- EOD
- Fixplåt
- Labialbåge
- Sektionsbåge
- Aktivator
- Quad-helix

4.1.3 Ekonomisk ersättning vid omlistning

Om vårdnadshavare eller myndig patient väljer att lista om sig till en annan tandvårdsenhet när en tandregleringsbehandling är påbörjad blir det en ekonomisk uppgörelse mellan de två tandvårdsenheterna. Den tandvårdsenhet som urvalet är registrerat på i Tandvårdsfönster ska fakturera Region Skåne för utförd vård och får därefter vidareföra ersättningen efter överenskommelse, till den tandvårdsenhet som slutför tandregleringsbehandlingen.

4.2 Tandregleringsbehandling inom specialisttandvården

I utfärdad och mottagen betalningsgaranti ingår en (1) behandling med fast apparatur alternativt en (1) behandling med avtagbar apparatur. Fast apparatur innebär bondad eller cementerad apparatur. Behandling med aligners kan i undantagsfall rymmas inom ramen för betalningsgarantin om behandlande ortodontist anser att det ger ett bättre behandlingsresultat i det specifika bettfelet. Inga extra avgifter får tas av patienten i dessa fall. Om så ändå sker kan vitesföreläggande utkrävas av Region Skåne enligt gällande Förfrågningsunderlag.

4.2.1 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder

En avgiftsfri tandregleringsbehandling bör avslutas senast under det år patienten fyller 19 år. Från och med det år patienten fyller 20 år utgår ingen ersättning från Region Skåne i enlighet med Tandvårdslagen (1985:125) för den avgiftsfria tandvården för barn och unga. Patienten övergår då till det statliga tandvårdsstödet och, i förekommande fall, regionens tandvårdsstöd för vuxna.

4.2.1.1 Övergångsregler för ålderssänkning 23–19 år

Riksdagen beslutade den 27 november 2024, i enlighet med proposition 2023/24:158, att sänka åldersgränsen för avgiftsfri tandvård enligt 15 a § och 7 § punkt 1 tandvårdslagen (1985:125). Detta beslut innebär att åldersgränsen för avgiftsfri tandvård sänks från året patienten fyller 23 år till året patienten fyller 19 år.

Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2025.

Enligt propositionen ska de äldre bestämmelserna om avgiftsfri tandvård för barn och unga fortsatt att tillämpas för behandlingar som påbörjats före lagens ikraftträdande. Detsamma gäller för tandvårdsbehandlingar som regionen före ikraftträdandet har beslutat ska vara avgiftsfria för patienten.

Övergångsreglerna inom ortodontin i Region Skåne omfattar samtliga betalningsgarantier som utfärdats senast den 31 december 2024. Dessa betalningsgarantier förblir giltiga till och med det år patienten fyller 23 år.

Betalningsgarantier som utfärdas från och med den 1 januari 2025 omfattas inte av övergångsreglerna och gäller enligt avsnitt 4.2.1, "Tandreglering efter 19 års ålder."

Ansökningar om FASut-V, dubbelbehandling och second opinion som inkommit till Region Skåne senast den 31 december 2024 omfattas av övergångsreglerna.

Om en patient i åldern 20–23 år inte gör ett aktivt vårdval inom sex (6) månader från utfärdandet av betalningsgarantin, kommer betalningsgarantin att avregistreras. Patienten har därefter inte rätt till en ny betalningsgaranti som gäller till och med det 23:e levnadsåret.

Extraktioner inför en tandregleringsbehandling ingår i övergångsreglerna i de fall det finns en remiss från specialisttandläkare inom ortodonti till allmäntandvården. Ansökan om förlängt betalningsansvar görs av den som utför vården inom allmäntandvården och ska skickas in och godkännas innan vården utförs. Ansökningar som inkommer i efterhand kommer inte att godkännas, med undantag för januari månad 2025.

4.2.2 Ändring av vårdvalet

4.2.2.1 Innan påbörjad specialistutredning

Vårdnadshavare eller myndig patient som önskar ändra sitt vårdval och står i kö inför en kostnadsfri specialistutredning inom ortodonti ska kontakta den specialistenheten inom ortodonti som för tillfället är vald och informera om ändring av vårdval. Inom sju (7) dagar ska specialistenheten inom ortodonti återsända den underskrivna betalningsgarantin till Region Skåne. Betalningsgarantin kommer sedan avregistreras av Region Skåne och en kopia av betalningsgarantin skickas via post till vårdnadshavare eller myndig patient för nytt vårdval.

4.2.2.2 Efter påbörjad specialistutredning

Vårdnadshavare eller myndig patient som önskar ändra sitt vårdval när en kostnadsfri specialistutredning är utförd eller en tandregleringsbehandling påbörjats ska kontakta den specialistenheten inom ortodonti som för tillfället är vald. Vårdnadshavare eller myndig patient ska informeras om att ändringen av specialistenheten inom ortodonti skriftligen ska meddelas Region Skåne samt hänvisas till blanketten *Byte av specialisttandvårdsenhet inom ortodonti/tandregleringsbehandling* som hittas på vårdgivare Skåne. [byte-av-specialisttandvardsenhet--tandreglering.pdf \(skane.se\)](https://www.skane.se/byte-av-specialisttandvardsenhet--tandreglering.pdf)

Region Skåne meddelar den tidigare valda specialistenheten inom ortodonti när vårdvalet är ändrat. Den tidigare enheten ska då inom sju (7) dagar översända adekvat underlag till den nya specialistenheten inom ortodonti för fortsatt tandregleringsbehandling.

4.2.3 Avbruten tandregleringsbehandling

En avbruten kostnadsfri tandregleringsbehandling ska omedelbart rapporteras i Tandvårdsfönster. Betalningsgarantin kommer följaktligen avslutas och vårdnadsansvaret upphör. Det genereras även ett meddelande till tandvårdsenheten där patienten är listad om att den kostnadsfria tandregleringsbehandlingen avbrutits.

Vårdnadshavare eller myndig patient ska ges muntlig och skriftlig information om att tandregleringsbehandlingen inte kan återupptas på den nuvarande betalningsgaranti. Vid en eventuell fortsatt kostnadsfri tandregleringsbehandling krävs ett nytt urval och beviljad betalningsgaranti under förutsättning att kvarvarande bettavvikelsen kan inordnas inom skåneindex. Informationsbroschyr finns framtaget av Region Skåne.

Tandreglering hos specialist - Avbruten behandling - Vårdgivare Skåne (skane.se).

Annat skriftligt material som delas ut får inte förses med information eller logotyper som kan kopplas till en leverantör eller tandvårdsenhet.

4.2.4 Retentionsbehandling och uppföljning

Vid avslutad tandregleringsbehandling ansvarar den behandlande specialisten inom ortodonti för retentionsbehandling och uppföljning under ett (1) års tid. Målet är att säkerställa att uppnått behandlingsresultat blir bestående så långt det är möjligt.

I de fall retentionsbehandlingen behöver justeras eller lagas efter ett (1) år ska vårdnadshavare eller myndig patient vända sig till den tandvårdsenheten där patienten är listad. Vid behov kan en behandlingsremiss utfärdas i Tandvårdsfönster till avtalad specialistenhet inom ortodonti som vårdnadshavare eller myndig patient väljer enligt det fria vårdvalet - LOV. Allmäntandvården har fortsatt ansvar för uppföljningen och kontroll av bettutvecklingen ett (1) år efter en avslutad tandregleringsbehandling.

Den avtalade specialisten inom ortodonti ska informera den tandvårdsenhet där patienten är listad om patientens retentionsbehandling och tidsplan. Den avtalade specialisten inom ortodonti ska även säkerställa att vårdnadshavare eller myndig patient har förstått och tagit del av given information angående retentionsbehandlingen.

4.2.5 Dubbelbehandling

I undantagsfall kan två (2) tandregleringsbehandlingar behövas, så kallad dubbelbehandling, på en (1) och samma betalningsgaranti. Region Skåne kan ersätta en (1) dubbelbehandling när en tandregleringsbehandling inte kan slutföras på grund av kvarstående tillväxt eller när en förändring av bettutvecklingen sker. Det kan vara:

- Tandregleringsbehandling som terapiplanernas i två steg när bettutvecklingen och tillväxten behöver pausas mellan behandlingarna som vid ortognatkirurgi.
- Postnormala bettavvikelser som behandlas med aktivator på grund av risk för trauma i tidig ålder och som senare kräver tandregleringsbehandling med fast apparatur.

Ansökan för dubbelbehandling görs i Tandvårdsfönster och tillvägagångsätt hittas i lathunden:

Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne (skane.se)

Journalkopior som styrker en terapiplanering i två steg och kliniska foton ska bifogas i ansökan.

4.2.6 Recidiv

Vid behandling av recidiv utgår ingen ersättning från Region Skåne.

4.2.7 Patienter inflyttade till Skåne från annan Region

Patienter som folkbokför sig i Skåne och som tidigare varit folkbokförda i en annan region kan ha blivit beviljade kostnadsfri specialistundersökning eller ha en pågående kostnadsfri tandregleringsbehandling. För dessa patienter gäller följande:

1. Patienter som står i kö men inte påbörjat kostnadsfri tandregleringsbehandling i en annan region ska i Region Skåne bedömas på nytt och urvalet görs enligt skåneindex och gällande regler för urval (se avsnitt 2, Urval för kostnadsfri tandregleringsbehandling).
2. Patienter som påbörjat en kostnadsfri tandregleringsbehandling i annan region behöver få en utomlänsremiss utfärdad av den specialist inom ortodonti som utför behandlingen. Utomlänsremissen skickas till valfri avtalad specialistenhet inom ortodonti i Region Skåne enligt det fria vårdvalet - LOV. Remissmottagande specialistenhet inom ortodonti ansvarar för att registrera utomlänsremissen i Tandvårdsfönster och för fortsatt kostnadsfri tandregleringsbehandling i Region Skåne ska en ansökan göras i Tandvårdsfönster angående FASut-V alternativt AVTut-V. Ansökan ska vara godkänd innan behandlingen kan återupptas. Tillvägagångsätt hittas i lathunden: [Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Patienter som befinner sig i Skåne och har påbörjat kostnadsfri tandregleringsbehandling i annan region, men som fortfarande är folkbokförda i annan region, har Region Skåne inget kostnadsansvar för. För fortsatt behandling i Skåne ska kontakt tas med den region där patienten är folkbokförd för ersättning. Barn och unga vuxna 0–19 år som blivit beviljade kostnadsfri tandregleringsbehandling kan inte faktureras för utförd vård enligt tandvårdslagen.

Påbörjad kostnadsfri tandregleringsbehandling är det datum när en aktiv apparatur lämnats ut till patienten.

4.2.8 Patienter utflyttade från Skåne till annan region

Patienter som folkbokför sig i en annan region och som tidigare varit folkbokförda i Skåne samt har en kostnadsfri tandregleringsbehandling i Skåne ska om det önskas av vårdnadshavare eller myndig patient få utfärdad en utomlänsremiss av behandlande avtalad specialist inom ortodonti. Vårdansvaret för patienten övergår när utomlänsremissen är mottagen, bekräftad och ett första besök har skett på enheten i annan region. Remissmottagande tandvårdsenhet har även rätt att begära in adekvata underlag för fortsatt tandregleringsbehandling. När patienten folkbokför sig i annan region upphör Region Skånes kostnadsansvar och betalningsgarantin avslutas med automatik i Tandvårdsfönster.

Om en patient folkbokför sig i en annan region men önskar avsluta sin påbörjade tandregleringsbehandling i Region Skåne överförs kostnadsansvaret till den region som patienten är folkbokförd i. Betalningsgarantin kommer avslutas med automatik i Tandvårdsfönster och kontakt ska tas med den region som har kostnadsansvaret för att erhålla ersättning för den fortsatta behandlingen. Barn och unga vuxna 0–19 år som blivit beviljade kostnadsfri tandregleringsbehandling kan inte faktureras för utförd vård enligt tandvårdslagen.

För patienter som är folkbokförda i Skåne, men som av olika anledningar väljer att fortsätta sin tandregleringsbehandling i annan region exempelvis vid studier gäller följande:

1. Patienten ska kontakta ortodontist i annan region och säkerställa att de kan motta en utomlänsremiss för fortsatt tandregleringsbehandling.

2. Patienten kontaktar vald avtalad specialist inom ortodonti i Region Skåne för att meddela vald vårdgivare i annan region.
3. Avtalad specialist inom ortodonti i Region Skåne kontaktar Enheten för uppdragstyrning via mejl eller post för godkännande att skicka utomlänsremiss. Godkännande av utomlänsremiss sker enbart om orten där patienten befinner sig på ligger på ett sådant avstånd att patienten inte kan ta sig till behandlande ortodontist i Skåne regelbundet.
4. Efter godkännande från Region Skåne- Enheten för uppdragstyrning, skickas utomlänsremiss och adekvat underlag till vald ortodontist i annan region. I utomlänsremissen ska det framgå att ett kostnadsförslag ska skickas till Region Skåne- Enheten för uppdragstyrning som ska godkännas innan tandregleringsbehandlingen kan påbörjas.

4.2.9 Asylsökande och papperslösa under 18 år

Patienter som är asylsökande eller papperslösa under 18 år har rätt till fullständig tandvård. Mer information hittas på vårdgivare Skåne:

[Tandvård för asylsökande och papperslösa - Migration och asyl - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

All hantering av asylsökande och papperslösa sker utanför Tandvårdsfönster.

Asylsökande och papperslösa under 18 år och som har pågående tandregleringsbehandling ska få en remiss utfärdad av allmäntandvården till avtalad specialistenhet inom ortodonti. För fortsatt tandregleringsbehandling ska en ansökan om FASut-V alternativt AVTut-V göras och godkännas innan tandregleringsbehandlingen kan återupptas. Ansökan skickas till Region Skåne -Enheten för uppdragstyrning via post.

4.2.10 Egenfinansierad tandregleringsbehandling

Vårdnadshavare eller myndig patient som inte har blivit beviljade en betalningsgaranti ska informeras om möjligheten till egenfinansierad tandregleringsbehandling.

All behandling relaterad till en egenfinansierad tandreglering till exempel extraktioner, akuta besök och retention, debiteras vårdnadshavare eller myndig patient och ingår inte i den tandvård som ersätts av Region Skåne.

5 Studiemodeller och kliniska foton

Kliniska extraorala foton

Kliniska extraorala foto som ska bifogas en urvalsremiss eller ansökan om Second Opinion ska innehålla minst fyra (4) foton och återge följande:

1. Front allvarlig
2. Front leende
3. Profil allvarlig
4. Profil leende

Studiemodeller i form av intraorala foton

Studiemodeller i form av intraorala foton som bifogas en urvalsremiss ska innehålla minst fem (5) intraorala bilder enligt följande:

1. Front i sammanbitningsläge
2. Höger sida i sammanbitningsläge
3. Vänster sida i sammanbitningsläge
4. Ocklusal överkäke
5. Ocklusal underkäke

Fysiska studiemodeller kan ersättas av intraorala foton innan och efter en tandregleringsbehandling. Studiemodeller i form av intraorala foton är journalhandling och ska sparas i tio (10) år.

Studiemodeller

Studiemodeller ska alltid tas innan en tandregleringsbehandling påbörjas för att dokumentera utgångsläget och ska vara inslipade enligt vedertagen odontologisk praxis. Studiemodeller ska även skickas via post till Region Skåne – Enheten för uppdragstyrning via post inför second opinion. Studiemodeller ska sparas i två (2) år.

Slutmodeller

All avslutad tandregleringsbehandling inklusive avbruten behandling ska dokumentera med slutmodeller för utvärdering och uppföljning av tandregleringsbehandlingen. Slutmodeller ska dessa vara inslipade enligt vedertagen odontologisk praxis.

6 Ersättning

Förutsättningar för ersättning regleras i förfrågningsunderlagen för *allmän tandvård för barn och unga vuxna* och *specialiserad tandvård för barn och unga vuxna*.

Åtgärds-koder och ersättningsnivå beskrivs i dokumentet *Ersättningsberättigade åtgärder 2024*.

Samtliga åtgärderna ska faktureras i Tandvårdsfönster senast 30 dagar efter utförandedatumet. Efter 30 dagar utgår ingen ersättning från Region Skåne.

Påbörjad åtgärd innebär: Datumet när aktiv apparatur utlämnats

Slutförd åtgärd innebär: Datumet när aktiv apparatur är avlägsnad och retention inledd.

Fakturering via post ska enbart ske till Region Skåne i undantagsfall när patienten exempelvis är asylsökande, papperslös eller har skyddad identitet. Vid fakturering via post ska åtgärderna faktureras senast 30 dagar efter utförandedatumet. Efter 30 dagar utgår ingen ersättning från Region Skåne.

7 Skåneindex

Urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling sker med hjälp av ett prioriteringsindex som kallas skåneindex.

Enligt tidigare politiska beslut ska urvalet för kostnadsfri tandregleringsbehandling vara högst 35 procent per år av Region Skånes barn och unga vuxna.

Diagnos	Skåneindex
Prenormalt bett/frontal invertering	1a. Prenormalt bett/frontal invertering med tvångsföring 1b. Prenormala bett, mer än 1 mm negativ horisontell överbitning med funktionell påverkan
Postnormalt bett/stor HÖB	2a. Stor horisontell överbitning: mer än 6 mm, med funktionell påverkan och/eller ofullständig läppslutning 2b. Ofullständig läppslutning orsakad av proklinerade incisiver och/eller bimaxillär protrusion
Öppet bett	3a. Öppet bett omfattande mer än hörntand till hörntand med negativ vertikal överbitning 3b. Lateralt öppna bett mer än 2 tandpar på en sida i det permanenta bettet
Djupt bett	4a. Djupt bett med gingival påbitning
Korsbett/Saxbett	5a. Enkelsidigt korsbett/korsbitning med tvångsföring 5b. Saxbett/saxbitning med tvångsföring, saxbitning första molarer eller mer än 1 tandpar i samma kvadrant
Glesställning	6a. Glesställning som är sammanlagt minst 8 mm, alternativt minst 3 mm lucka mellan två tänder (13-23 eller 33-43)
Trångställning/rotation	7a. Starkt uttalade trångställningar, rotationer, tippningar eller andra positionsavvikelser som är uppenbart funktionellt och/eller estetiskt störande - med förskjutning av minst en kontaktpunkt 4 mm eller mer i överkäksfront (13-23), men i underkäksfront (33-43) minst två kontaktpunktsförskjutningar 4 mm eller mer
Retinerade tänder/ektopisk eruption	8a. Retention/ektopisk eruption av överkäksincisiver (alltid förtur) 8b. Retention/ektopisk eruption av hörntänder (alltid förtur)
Saknade tänder	9a. Agenesiförlust av hörntänder eller incisiver i överkäken 9b. Agenesiförlust av mer än 1 premolar i samma kvadrant
Övrigt	10a. Traumaskador eller retinerade tänder där ortodontisk behandling är indicerad

Syndrom

Patienter med diagnosen LKG eller hemifacial mikrosomi som kontrolleras av ortodontist på käkkirurgiska kliniken SUS Malmö/Lund behöver ingen betalningsgaranti. De hanteras utanför Tandvårdsfönster